TADBIRKORLIK EKOTIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA OLIY TA’LIM XIZMATLARI VA BIZNES EHTIYOJLARI INTEGRATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH

Feruz Yuldashev

Bilim va malakalarni baholash sektori bosh mutaxassisi,

Buxoro davlat universiteti

f.i.yuldashev@buxdu.uz

Annotatsiya. Mazkur maqolada tadbirkorlik ekotizimini rivojlantirishda oliy ta’lim xizmatlari va biznes ehtiyojlari o‘rtasidagi integratsiyaning ahamiyati yoritilgan. Oliy ta’lim muassasalari va biznes subyektlari hamkorligida mavjud muammolar tizimlashtirilib, ta’lim dasturlarini ish beruvchilar talablariga moslashtirish, talabalarning amaliy tayyorgarligini kuchaytirish, biznes vakillarining ta’lim jarayonidagi ishtirokini kengaytirish, ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish hamda buyurtmaviy tadqiqot va konsalting xizmatlarini rivojlantirish yo‘nalishlari asoslangan. Shuningdek, OTM va biznes o‘rtasida raqamli qayta aloqa va monitoring tizimini shakllantirish, biznes-inkubatorlar hamda startap akseleratsiyasi mexanizmlarini rivojlantirish orqali integratsiyaning uzluksizligini ta’minlash bo‘yicha takliflar ilgari surilgan.

Kalit so‘zlar: tadbirkorlik ekotizimi, oliy ta’lim xizmatlari, biznes ehtiyojlari, innovatsiyalarni tijoratlashtirish, biznes-inkubator, startap akseleratsiyasi, raqamli qayta aloqa, monitoring.

Hozirgi globallashuv, raqamli transformatsiya va innovatsion rivojlanish sharoitida mamlakat iqtisodiyotining barqaror o‘sishini ta’minlashda tadbirkorlik ekotizimini shakllantirish va uni samarali rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tadbirkorlik ekotizimi nafaqat biznes subyektlari faoliyatini qo‘llab-quvvatlovchi iqtisodiy muhit, balki davlat, ta’lim, ilm-fan, moliya institutlari, investorlari, innovatsion markazlar va xususiy sektor o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlikka asoslangan murakkab tizim sifatida namoyon bo‘ladi.

Bugungi kunda O‘zbekistonda ham oliy ta’lim tizimini iqtisodiyot tarmoqlari bilan integratsiyalash, kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, universitetlarda innovatsion va tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlashga alohida e’tibor qaratilmoqda. Biroq amaliyotda

ayrim ta’lim dasturlarining biznes talablariga yetarlicha tez moslashmasligi, ish beruvchilarning ta’lim jarayonidagi ishtiroki cheklanganligi, talabalar amaliyotining real biznes loyihalari bilan sust bog‘langanligi, ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish darajasining pastligi va doimiy qayta aloqa mexanizmlarining yetarli darajada shakllanmaganligi kabi muammolar saqlanib qolmoqda.

1-jadvalda oliy ta’lim xizmatlari va biznes ehtiyojlari o‘rtasidagi integratsiyani rivojlantirishga to‘sqinlik qilayotgan asosiy muammolar, ularning oliy ta’lim muassasalari hamda biznes faoliyatiga ta’siri va ushbu muammolarni bartaraf etishning ustuvor yo‘nalishlari tizimlashtirilgan. Jadval ma’lumotlari shuni ko‘rsatadiki, OTM va biznes o‘rtasidagi samarali integratsiyani ta’minlash faqat kadrlar tayyorlash jarayonini takomillashtirish bilan cheklanmaydi.

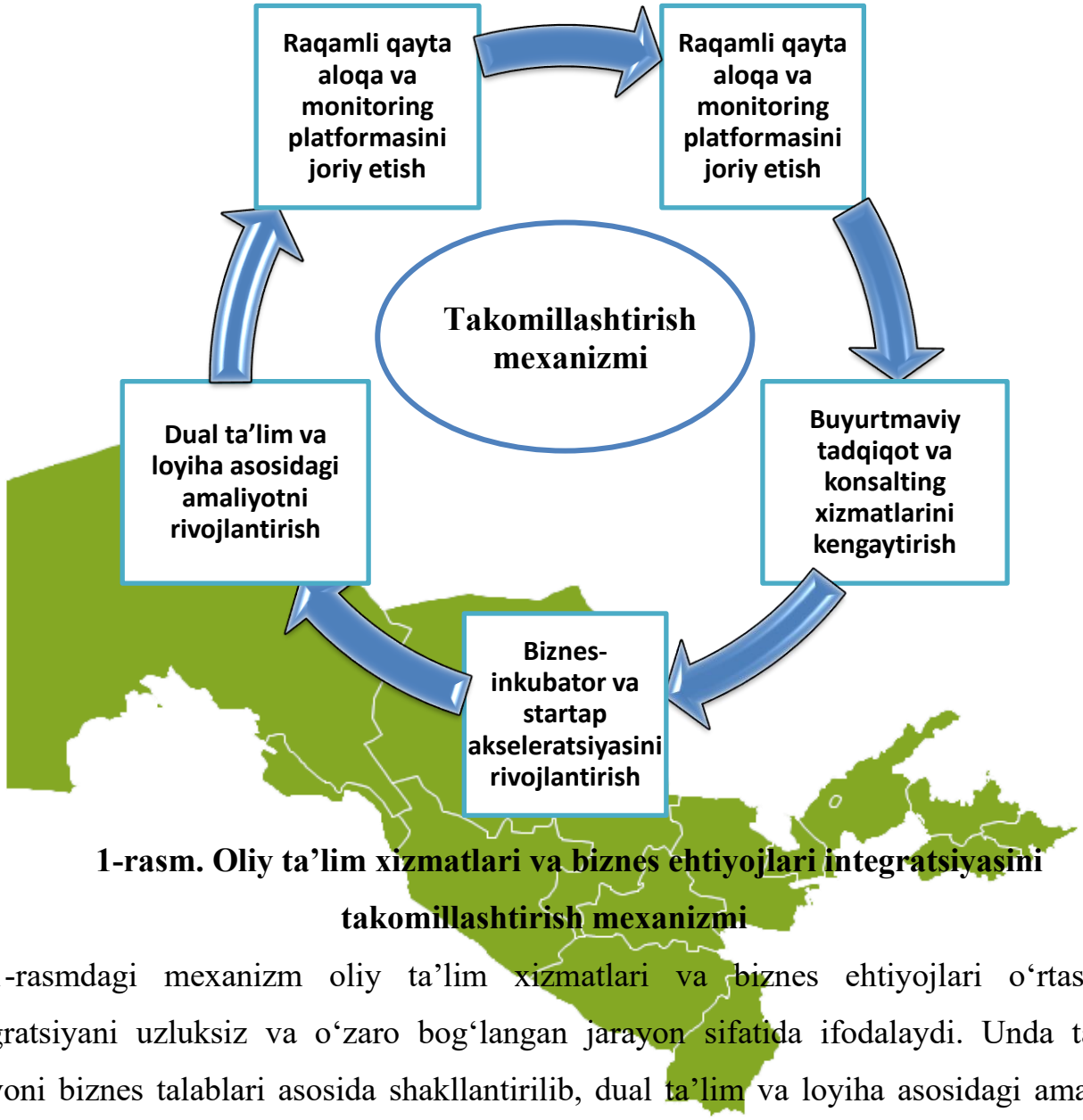
1-jadval.

Oliy ta’lim xizmatlari va biznes ehtiyojlari integratsiyasini takomillashtirish yo‘nalishlari

Asosiy muammo	Qisqacha tavsif	Takomillashtirish yo‘nalishi
O‘quv dasturlarining eskirishi	Ta’lim mazmuni bozor talabi va zamonaviy kompetensiyalardagi o‘zgarishlarga yetarlicha tez moslashmaydi	O‘quv dasturlarini ish beruvchilar bilan hamkorlikda muntazam yangilash
Amaliy tayyorgarlikning yetarli emasligi	Talabalar real biznes loyihalari va korxona faoliyatida yetarlicha ishtirok etmaydi	Dual ta’lim, loyiha asosidagi ta’lim va korxonalardagi amaliyotni kengaytirish
Ta’limda biznes vakillari ishtirokining cheklanganligi	Korxonalar ta’lim dasturlari va malaka talablarini shakllantirish jarayonida sust qatnashadi	Ish beruvchilar kengashlari, ekspert guruhlari va hamkorlik mexanizmlarini rivojlantirish

Ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish darajasining pastligi	Universitetlarda yaratilayotgan ilmiy va innovatsion ishlanmalar biznes amaliyotiga yetarlicha joriy etilmaydi	Texnologiyalar transferi markazlari, biznes-inkubatorlar va startap akseleratorlarini rivojlantirish
Biznes buyurtmasi asosidagi tadqiqotlarning kamligi	Korxonalar muammolarini hal etishga qaratilgan amaliy ilmiy tadqiqotlar yetarli emas	Buyurtmaviy ilmiy tadqiqotlar va konsalting xizmatlarini kengaytirish
Qayta aloqa tizimining zaifligi	Ish beruvchilarning bitiruvchilar sifati va yangi kompetensiyalarga bo‘lgan ehtiyoji muntazam o‘rganilmaydi	OTM–biznes raqamli qayta aloqa va monitoring platformasini joriy etish
Talabalar tadbirkorlik tashabbuslarining yetarlicha qo‘llab-quvvatlanmasligi	Talaba startaplari uchun mentorlik, moliyalashtirish va infratuzilma imkoniyatlari cheklangan	Universitet biznes-inkubatorlari, mentorlik dasturlari va startap fondlarini rivojlantirish
Hamkorlikning qisqa muddatli xarakterga egaligi	OTM va korxonalar o‘rtasidagi aloqalar ko‘pincha amaliyot yoki alohida tadbirlar bilan cheklanadi	Uzoq muddatli strategik sheriklik, qo‘shma loyihalar va doimiy hamkorlik dasturlarini yo‘lga qo‘yish

Oliy ta’lim xizmatlari va biznes ehtiyojlari o‘rtasidagi integratsiyani takomillashtirish, eng avvalo, ta’lim jarayonini real iqtisodiy ehtiyojlarga yaqinlashtirishni talab etadi. Bunda o‘quv dasturlarining zamonaviy bozor talablariga mosligi, talabalarning amaliy tayyorgarligi, biznes vakillarining ta’lim jarayonidagi ishtiroki hamda ilmiy va innovatsion ishlanmalarni amaliyotga joriy etish darajasi muhim ahamiyat kasb etadi.

1-rasm. Oliy ta’lim xizmatlari va biznes ehtiyojlari integratsiyasini takomillashtirish mexanizmi

1-rasmdagi mexanizm oliy ta’lim xizmatlari va biznes ehtiyojlari o‘rtasidagi integratsiyani uzluksiz va o‘zaro bog‘langan jarayon sifatida ifodalaydi. Unda ta’lim jarayoni biznes talablari asosida shakllantirilib, dual ta’lim va loyiha asosidagi amaliyot orqali talabalarning real biznes muhitidagi ko‘nikmalari rivojlantiriladi. Keyingi bosqichda biznes-inkubatorlar va startap akseleratsiyasi orqali innovatsion g‘oyalarni amaliy loyihalarga aylantirish imkoniyati yaratiladi. Shuningdek, korxonalar ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda buyurtmaviy ilmiy tadqiqotlar va konsalting xizmatlari kengaytiriladi.

Mazkur jarayonning muhim jihati raqamli qayta aloqa va monitoring tizimi hisoblanadi. Ushbu tizim orqali ish beruvchilarning yangi kompetensiyalarga bo‘lgan talabi, bitiruvchilar tayyorgarligi, amaliyot natijalari va biznesning oliy ta’lim xizmatlariga bo‘lgan ehtiyojlari muntazam o‘rganiladi. Olingan ma’lumotlar yana ta’lim jarayoniga qaytarilib, dasturlar va hamkorlik shakllarini yangilashga xizmat qiladi. Shu sababli rasmda keltirilgan aylanma

harakat OTM va biznes o‘rtasidagi hamkorlikning bir martalik emas, balki doimiy takomillashib boruvchi integratsion jarayon ekanligini anglatadi.

Xulosa qilib aytganda, tadbirkorlik ekotizimini barqaror rivojlantirishda oliy ta’lim xizmatlari va biznes ehtiyojlari o‘rtasidagi samarali integratsiya muhim ahamiyat kasb etadi. Oliy ta’lim muassasalari faqat malakali kadrlar tayyorlovchi subyekt sifatida emas, balki biznes uchun yangi bilim, innovatsion yechim, ilmiy ishlanma va tadbirkorlik tashabbuslarini shakllantiruvchi faol hamkor sifatida namoyon bo‘lishi zarur. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ta’lim dasturlarini biznes talablari asosida muntazam yangilash, dual ta’lim va loyiha asosidagi amaliyotni kengaytirish, biznes-inkubator hamda startap akseleratsiyasi faoliyatini rivojlantirish, buyurtmaviy ilmiy tadqiqot va konsalting xizmatlarini ko‘paytirish, shuningdek, raqamli qayta aloqa va monitoring tizimini joriy etish OTM–biznes hamkorligining samaradorligini oshiradi. Ayniqsa, mazkur yo‘nalishlarni o‘zaro bog‘langan va uzluksiz mexanizm sifatida amalga oshirish biznes ehtiyojlarining ta’lim jarayonida muntazam hisobga olinishini ta’minlaydi. Natijada bitiruvchilarning amaliy va kasbiy kompetensiyalari oshadi, universitetlarda yaratilayotgan ilmiy ishlanmalarning biznes amaliyotiga joriy etilishi tezlashadi, talabalar tadbirkorlik tashabbuslari faollashadi hamda korxonalarning malakali kadrlar va innovatsion yechimlarga bo‘lgan ehtiyojini samarali qondirish imkoniyati kengayadi.

